

رهیافت من | اجزای سیستم کنترل داخلی: محیط کنترلی

شماره ۱۴ تاریخ ۳۰ دی ماه ۱۴۰۳

محمد علی باقرپور ولاشانی

هیات علمی دانشگاه فردوسی مشهد

رئیس هیات مدیره شرکت رهیافت و راهبرد نواندیشان پویا (ره‌نو)

در نوشتار قبلی (رهیافت من: شماره ۱۳) مطالبی تحت عنوان "سیستم کنترل داخلی: اجزا و یکپارچگی آنها" بیان گردید. در این نوشتار، مطالبی در خصوص جزء اول سیستم کنترل داخلی تحت عنوان "محیط کنترلی" ارائه خواهد شد. محیط کنترلی، مجموعه‌ای از استانداردها، فرآیندها و ساختارهایی است که فراهم کننده مبنایی برای اجرا (بکارگیری) کنترل داخلی در کل سازمان می‌باشد. محیط کنترلی فراهم کننده فضای لازم برای فعالیت و ایفای مسئولیت‌های کنترلی افراد و بستر مناسب جهت فعالیت اثربخش سایر اجزا می‌باشد به نحوی که اگر به خوبی طراحی و اجرا نشود دیگر اجزا نیز در عمل اثر بخشی لازم را نخواهند داشت. به عبارت دیگر محیط کنترلی پایه و اساسی است که سایر اجزا بر روی آن بنا شده و اگر به خوبی طراحی و اجرا نشود، سایر اجزای سیستم کنترلی نیز نقش خود را بخوبی ایفا نخواهند نمود.

ره‌نمود کوزو (۲۰۱۳) پنج اصل در خصوص محیط کنترلی ارائه نموده که طبق آن‌ها انتظار می‌رود، سازمان متعهد به ارزش های اخلاقی بوده و آنها را در کل سازمان نهادینه نماید و هیئت مدیره از استقلال لازم از مدیریت برخوردار بوده و بر ایجاد و عملکرد کنترل داخلی در

کل سازمان نظارت نموده، ساختارها، خطوط گزارشگری و اختیارات و مسئولیت‌های مناسب در جهت دستیابی به اهداف توسط مدیریت تعیین، در سازمان تعهدی نسبت به جذب، پیشرفت (توسعه) و نگهداری کارکنان شایسته در تطابق با اهداف وجود داشته و در نهایت هر یک از افراد سازمان در ارتباط با مسئولیت‌های کنترلی خود پاسخگو باشند. طبق دستورالعمل کنترل داخلی بورس شرایط لازم برای ایجاد محیط کنترلی مناسب عمدتاً شامل درستکاری و ارزش‌های اخلاقی، ایفای مسئولیت‌های نظارتی هیئت مدیره، صلاحیت کارکنان و مدیریت منابع انسانی، ساختار سازمانی، تفویض اختیار و تعیین مسئولیت‌ها است. یکی از نکات برجسته در خصوص محیط کنترلی توجه خاص به سرمایه‌های انسانی و تقویت آنها از دو بعد اخلاقی و تخصصی می‌باشد. انتظار می‌رود مدیریت نه تنها خود الگو و نمونه‌ای عملی برای دیگران بوده بلکه بکوشد، ضمن دارا بودن صلاحیت و شایستگی‌های لازم و نهادینه نمودن ارزش‌های اخلاقی در تمام سطوح سازمانی، سطح مناسبی از دانش و تخصص‌های مورد نیاز جهت دستیابی به اهداف و تامین انتظارات ذینفعان را در سازمان جذب و زمینه رشد، پیشرفت و ارتقای آنها را فراهم نماید.